

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

21. juuli 2011 *

Kohtuasjas C-186/10,

mille esemeks on ELTL artikli 267 alusel Court of Appeal'i (England & Wales) (Civil Division) (Ühendkuningriik) 31. märtsi 2010. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 15. aprillil 2010, menetluses

Tural Oguz

versus

Secretary of State for the Home Department,

menetluses osales:

Centre for Advice on Individual Rights in Europe,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees J.N. Cunha Rodrigues (ettekandja), kohtunikud A. Arabad-jiev, A. Rosas, A. Ó Caoimh ja P. Lindh,

kohtujurist: J. Kokott,
kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikus menetluses ja 9. veebruari 2011. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- T. Oguz, esindajad: *barrister* J. Walsh ja *barrister* P. Haywood,
- Centre for Advice on Individual Rights in Europe, esindajad: *barrister* S. Cox ja *barrister* C. Banner ning *solicitor* L. Barratt,
- Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: S. Ossowski, keda abistas *barrister* R. Palmer,

– Euroopa Komisjon, esindajad: E. Paasivirta ja M. Wilderspin,

olles 14. aprilli 2011. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- ¹ Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada 23. novembril 1970 Brüsselis allkirjastatud lisaprotokoll, mis sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati ühenduse nimel nõukogu 19. detsembri 1972. aasta määrusega (EMÜ) nr 2760/72 (EÜT L 293, lk 1; ELT eriväljaanne 11/11, lk 41) (edaspidi „lisaprotokoll”), artikli 41 lõiget 1.
- ² Taotlus esitati Türgi kodaniku T. Oguzi ning Secretary of State for the Home Departmenti (Ühendkuningriigi Siseministeerium, edaspidi „Secretary of State”) vahelises vaidluses, mille ese on otsus, millega viimane keeldus asjaomase isiku kui füüsilisest isikust ettevõtja Ühendkuningriigi elamisloa pikendamisest.

Õiguslik raamistik

Liidu õigusnormid

EMÜ-Türgi assotsiatsioon

- 3 Lepingu assotsiatsiooni loomiseks Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahel, mille allkirjastasid 12. septembril 1963. aastal Ankaras Türgi Vabariik ning EMÜ liikmesriigid ja ühendus, ning mis sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati viimase nimel nõukogu 23. detsembri 1963. aasta otsusega 64/732/EMÜ (EÜT 1964, 217, lk 3685; ELT eriväljaanne 11/11, lk 10; edaspidi „assotsiatsioonileping”) artikli 2 lõike 1 kohaselt on lepingu eesmärk lepingupoolte kaubandus- ja majandussuhete jätkuv ja tasakaalustatud areng, sealhulgas tööjõu valdkonnas, kohaldades järk-järgult töötajate vaba liikumist, samuti kaotades asutamisvabaduse ning teenuste osutamise vabaduse piirangud eesmärgiga parandada Türgi elanike elatustaset ning hõlbustada Türgi Vabariigi hili-
semat ühinemist ühendusega.
- 4 Lisaprotokoll, mis on selle artikli 62 kohaselt assotsiatsioonilepingu lahutamatu osa, sätestab vastavalt selle artiklile 1 nimetatud lepingu artiklis 4 toodud üleminekuetapi rakendamise tingimused, korra ja ajakavad.
- 5 Lisaprotokolli artikli 41 lõige 1 sätestab *standstill*-tingimuse järgmises sõnastuses:

„Lepinguosalised hoiduvad omavahel kehtestamast mis tahes uusi asutamisõiguse ning teenuste osutamise vabaduse piiranguid.”

Siseriiklik õigus

- 6 1971. aasta sisserrändeseadus (Immigration Act 1971) sätestab:

„[...]

3. Üldsätted reguleerimise ja kontrolli kohta

- 1) Kui käesolevas seaduses või selle alusel kehtestatud sätetes ei ole ette nähtud teisiti ja kui isik ei ole Briti kodanik
 - a) ei tohi ta siseneda Ühendkuningriigi territooriumile, kui talle ei ole antud sellekohast luba kooskõlas käesoleva seaduse või selle alusel kehtestatud sätetega;
 - b) võib talle anda tähtajalise või tähtajatu loa siseneda Ühendkuningriiki (või kui ta juba on Ühendkuningriigis, elamisloa Ühendkuningriigis);
 - c) kui talle antakse tähtajaline luba Ühendkuningriiki sisenemiseks või tähtajaline elamisluba, võib selle anda kõikidel järgmistel tingimustel või mis tahes järgmisel tingimusel:
 - (i) tingimus, millega piiratakse tema töötamist või töist tegevust Ühendkuningriigis;

[...]

2) Secretary of State esitab parlamendile regulaarselt (ja nii kiiresti kui võimalik) tema poolt kehtestatud eeskirjad või eeskirjade muudatused, mida tuleb praktikas järgida käesoleva seaduse kohaldamisel seoses niisuguste isikute sisenemisega Ühendkuningriiki ja elamisega Ühendkuningriigis, kellel peab käesoleva seaduse kohaselt olema riiki saabumise luba, sealhulgas eeskirjad eri asjaoludel kohaldatavate loa tähtaegade ja tingimuste kohta; [...]

3) Kui Ühendkuningriiki sisenemise luba või elamisluba on tähtajaline:

a) võib isikule antud luba muuta kas tähtaega lühendades või pikendades või luba tähtajatuks muutes või loa tingimusi lisades, muutes või tühistades, kuid kui luba muudetakse tähtajatuks, kaotavad loas ettenähtud tingimused kehtivuse;

[...]”

7 1972. aasta sisserände-eeskirjad riiki sisenemise kohta (Statement of Immigration Rules for Control after Entry 1972; edaspidi „1972. aasta sisserände-eeskirjad”) sätestasid:

„A osa. Riiki sisenemise loa või elamisloa muutmine

I jagu Üldsätted

[...]

Üldised kaalutlused

[...]

4. Järgmistes punktides on ette nähtud peamised nende isikute kategooriad, kellele võib anda tähtajalise loa riiki sisenemiseks ja kes võivad taotleda oma loa muutmist, ning põhimõtted, mida tuleb järgida nende isikute taotlusi menetledes või neile antud lubade muutmist algtades. Kirjeldatud küsimuste otsustamisel tuleb arvestada kõiki asjakohaseid faktilisi asjaolusid; taotleja vastavus elamisloa saamise või pikendamise eeskirjade formaalsetele nõuetele ei ole määrav tema taotluse rahuldamise suhtes. Näiteks on olulisteks asjaoludeks see, kas asjaomane isik on pidanud kinni tähtajast ja tingimustest, millele vastavalt ta riiki lubati; kas tema iseloomu, käitumist ja suhteid arvestades on ebasoovitav lubada tal riiki jääda; kas ta kujutab endast ohtu riigi julgeolekule; ning kas – kui talle antakse tema soovitud kestusega elamisluba – võib tekkida olukord, kus teda ei saa teise riiki välja saata.

[...]

Ettevõtjad ja füüsilisest isikust ettevõtjad

21. Isikud, kes on riiki lubatud kui reisijad, võivad taotleda Secretary of State'i nõusolekut asuda riigis tegelema majandustegevusega kas iseseisva ettevõtjana või uue või olemasoleva ettevõtja osanikuna. Iga sellist taotlust tuleb kaaluda vastavalt selle taotluse asjaoludele. Loa andmine sõltub mitmest tegurist, sealhulgas tõenditest

selle kohta, et taotleja panustab majandustegevusse omaenda vara proportsionaalselt enda osalusega; et ta on suuteline oma osa piires vastutama selles majandustegevuses tekkivate kohustuste eest; ning et tema kasumiosast piisab tema enda ja tema ülalpeetavate ülalpidamiseks. Taotleja osalus majandustegevuses ei tohi kujutada endast varjatud töösuhet ning peab olema selge, et ta ei täienda oma majandustegevust töösuhetega, milleks on vaja tööloaba. [...]”

- 8 On selge, et 1972. aasta sisserände-eeskirjad, mis olid jõus kuupäeval, mil lisaprotokoll Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi suhtes jõustus, st 1. jaanuaril 1973, kujutavad endast sätteid, mis on kohaldatavad Türgi kodanike suhtes, kes saavad tugineda lisaprotokolli artikli 41 lõikele 1, milles on sätestatud *standstill*-tingimus. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on need eeskirjad elamisloataotluste läbivaatamise koha pealt isikute osas, kes soovivad selles liikmesriigis füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseda, soodsamad kui 2008. aasta eeskirjad sisserändekontrolli kohta (Statement of Immigration Rules 2008; edaspidi „2008. aasta sisserände-eeskirjad”), mis olid jõus põhikohtuasja asjaolude asetleidmise ajal.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 9 T. Oguzil lubati üliõpilasena Ühendkuningriiki siseneda 27. oktoobril 2000. Asjaomase isiku kui üliõpilase elamisluba uuendati mitmel korral, millest viimase tähtaeg lõppes 31. augustil 2006. Need load olid seatud sõltuvusse tingimusest, et T. Oguz ei tohi „tegutseda majandus- või kutsetegevuses ilma Secretary of State for the Home Departmenti loata”.

- ¹⁰ Ministeeriumi allasutus (Work Permits (UK)), mis tegeleb Ühendkuningriigis tööloa-taotluste läbivaatamisega, andis 18. augustil 2006 äriühingule The Trade Link Com-pany Limited (edaspidi „Trade Link”) teada, et ta on heaks kiitnud selle äriühingu taotluse T. Oguzile tööloa saamiseks. Järgnevalt pikendati alates 29. augustist 2006 selle tööloa põhjal T. Oguzi elamisluba viie-aastase perioodi võrra. See uus elamisluba oli seatud sõltuvusse samadest tingimustest kui need, mis sisaldasid talle Ühendkuningriiki saabumisel väljastatud elamisloas.
- ¹¹ Trade Link teatas 16. novembril 2006 T. Oguzile tema töölepingu ülesütlemisest majanduslikel põhjustel alates teatamise hetkest. 14. novembril 2007 jätsid pädevad ametiasutused rahuldamata asjaomase isiku poolt esitatud uue tööloa taotluse ühe ajakirja müügi- ja turundusjuhi kohale tööle asumiseks põhjendusel, et nimetatud töökoha suhtes esitatavad nõuded on ülemäära piiravad ning võivad pärssida alalis-test elanikest töötajate kandideerimist sellele töökohale.
- ¹² T. Oguz esitas 20. märtsil 2008 uue taotluse Ühendkuningriigi elamisloa saamiseks füüsilisest isikust ettevõtjana vastavalt 1972. aasta sisserände-eeskirjadele.
- ¹³ Sellest taotlusest, mis oli esitatud finantsteenuste ja turunduse konsultandina tegutsemiseks, nähtus, et selleks kuupäevaks oli T. Oguz juba asunud füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsema. Asjaomane isik kinnitas hiljem, et ta asutas oma ettevõtte 2008. aasta veebruaris ning käitis seda alates sama aasta märtsist. Siiski teavitas ta 2. septembril 2008 pädevaid ametiasutusi, et ta lõpetas füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise 11. augustil 2008 ning soovib tegevust taas alustada pärast seda, kui tema taotluse suhtes on otsus tehtud.

- 14 Secretary of State jättis oma 21. oktoobri 2008. aasta otsusega 2008. aasta sisserände-eeskirjade alusel T. Oguzi taotluse rahuldamata. Peale selle lühendati asjaomase isiku kehtiva elamisloa kestust põhjendusel, et ta ei täitnud enam elamisloa andmise aluseks olnud nõudeid.
- 15 Seda rahuldamata jätmise otsust põhjendati asjaoluga, et põhikohtuasja hageja tegutses füüsilisest isikust ettevõtjana, rikkudes sellega oma senise, tööloal põhineva elamisloa andmise nõudeid ning ta ei teatanud Secretary of State'le, et ta lahkus Trade Linkist töölt. Sellised rikkumised on samaväärsed pettuse või õiguste kuritarvitamisega, mille tõttu ei saa ta lisaprotokolli artikli 41 lõikes 1 esinevale *standstill*-tingimusele tugineda.
- 16 Põhikohtuasja kaebaja esitas nimetatud otsuse peale Asylum and Immigration Tribunal'ile (varjupaiga- ja sisserändekohus) 4. novembril 2008 kaebuse. Immigration Judge (sisserändekohtunik) jättis oma 19. jaanuari 2009. aasta otsusega selle kaebuse rahuldamata. Ta leidis, et T. Oguz ei pannud toime pettust ning Secretary of State'i teavitati T. Oguzi töösuhte lõppemisest Trade Linkiga 1. juunil 2007. Ometi rikkus T. Oguz nõudeid, mille alusel talle tööloal põhinev elamisluba anti, kui ta asutas ja käitis ettevõtet ning sellest asjaolust tulenevalt ei saa ta *standstill*-tingimusele tugineda.
- 17 T. Oguz esitas taotluse asja uuesti läbivaatamiseks. Senior Immigration Judge (sisserändeküsimuste vanemkohtunik) leidis 26. juuni 2009. aasta otsuses, et Immigration Judge ei rikkunud ühtegi õigusnormi ning leidis sellest tulenevalt, et T. Oguzi kaebuse rahuldamata jätmine oli põhjendatud.

- 18 T. Oguzile anti 11. novembril 2009 luba esitada apellatsioonkaebus Court of Appealile (England & Wales) (Civil Division). Centre for Advice on Individual Rights in Europe'ile, heategevusorganisatsioon, mille eesmärk on inimõiguste-alane teavitamine ja nõustamine, anti luba osaleda eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses.
- 19 See kohus soovib teada, kas Euroopa Kohtu poolt 27. septembri 2001. aasta otsuses kohtuasjas C-235/99: Kondova (EKL 2001, lk I-6427) esitatud põhjendused on ülekantavad ka sellistele asjaoludele, nagu on käesoleva põhikohtuasja omad. Neil tingimustel otsustas Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas Türki kodanikul, kellele on antud Ühendkuningriigi elamisluba tingimusel, et ta ei asu tegelema ei majandus- ega kutsetegevusega, kuid kes asub seda tingimust rikkudes tegutsema füüsilisest isikust ettevõtjana ning seejärel taotleb riigi ametiasutustelt oma elamisloa pikendamist taotlemise ajaks alustatud majandustegevuse alusel, on õigus tugineda [...] lisaprotokolli artikli 41 lõikele 1?”

Eelotsuse küsimus

- 20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma küsimusega teada, kas lisaprotokolli artikli 41 lõiget 1 tuleb tõlgendada selliselt, et sellele saab tugineda Türki kodanik, kelle elamisluba liikmesriigis on seatud sõltuvusse tingimusest, et ta ei asu tegelema ei majandus- ega kutsetegevusega, kuid kes siiski asub seda tingimust rikkudes tegutsema

füüsilisest isikust ettevõtjana ning seejärel taotleb riigi ametiasutustelt oma elamisloa pikendamist vahepeal alustatud majandustegevuse alusel.

- 21 Euroopa Kohtule esitatud toimikust nähtub, et kuna T. Oguz ei saanud lisaprotokolli artikli 41 lõikes 1 sätestatud *standstill*-tingimusele tugineda, siis tuli tema elamisloa pikendamise taotlus füüsilisest isikust ettevõtjana jätta 2008. aasta sisserände-eeskirjade alusel rahuldamata. Seevastu nõuaks võimalik *standstill*-tingimuse kohaldamine, et pädevad asutused hindaksid põhikohtuasja hageja taotlust 1972. aasta sisserände-eeskirjade alusel.
- 22 Lisaprotokolli artikli 41 lõige 1 keelab alates kuupäevast, mil vastuvõtvas liikmesriigis jõustus õigusakt, mille osa see säte moodustab, kehtestada mis tahes uusi asutamisvabaduse teostamise ja teenuste osutamise vabaduse piiranguid, kaasa arvatud neid, mis puudutavad selles liikmesriigis nimetatud majanduslikke vabadusi teostada sooviva Türgi kodaniku kõnealuse riigi territooriumile sisenemise tingimusi ja/või menetlust (vt 20. septembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-16/05: Tum ja Dari, EKL 2007, lk I-7415, punkt 69, ning 29. aprilli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-92/07: komisjon vs. Madalmaad, EKL 2010, lk I-3683, punkt 47)
- 23 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on sellel sätel liikmesriikides vahetu õigusmõju, nii et need Türgi kodanikud, kelle suhtes see on kohaldatav, saavad asjaomasesest sättest tulenevatele õigustele liikmesriigi kohtus tuginedes takistada nimetatud sättega vastuolus olevate siseriiklike normide kohaldamist. Selles sättes on sõnastatud selgelt, täpselt ja tingimusteta ühemõtteline *standstill*-tingimus, mis sisaldab lepingupoolte võetud kohustust, mis kujutab endast juriidiliselt lihtsalt tegevusest hoidumist (vt 11. mai 2000. aasta otsus kohtuasjas C-37/98: Savas, EKL 2000, lk I-2927, punktid 46–54, ning 19. veebruari 2009. aasta otsus kohtuasjas C-228/06: Soysal ja Savatli, EKL 2009, lk I-1031, punkt 45).

- 24 Secretary of State vaidlustab T. Oguzi õiguse tugineda siseriiklikes kohtutes lisaprotokoli artikli 41 lõikele 1 tagamaks, et tema suhtes kohaldatakse 1972. aasta siserände-eeskirjasid põhjendusel, et elamisloataotlus, mis põhineb füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemisel, millele eelnevalt on rikutud elamisloa tingimust, mis keelas asjaomasel isikul samalaadi tegevust teostada, kujutab endast õiguse kuritarvitamist. Selline kuritarvitamine välistab asjaomase isiku õiguse *standstill*-tingimuse kohaldamisele tugineda.
- 25 Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei saa õigussubjektid liidu õigusnorme ära kasutada pettuse või kuritarvituse eesmärgil ja siseriiklikud kohtud võivad igal üksikjuhul objektiivsetele asjaoludele tuginedes võtta arvesse asjaomaste isikute kuritarvitust, et vajaduse korral keelduda neile kohaldamast soodustust, mis tuleneb nimetatud liidu õigusnormidest, millele konkreetsel juhtumil tuginetakse. Siiski on nimetatud kohtutel kohustus võtta sellise käitumise hindamisel arvesse kõne all olevate liidu õiguse sätetega järgitavaid eesmärke (vt 9. märtsi 1999. aasta otsus kohtuasjas C-212/97: Centros, EKL 1999, lk I-1459, punkt 25, ning 21. novembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-436/00: X ja Y, EKL 2002, lk I-10829, punkt 42).
- 26 Tuleb märkida, et lisaprotokoli artikli 41 lõige 1 ei anna Türgi kodanikele materiaalsoigust, käesoleval juhul asutamisõigust, mis jääb siseriikliku õiguse reguleerida (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Soysal ja Savatli, punkt 47).
- 27 Selles sättes esineva *standstill*-tingimuse eesmärk on luua asutamisõiguse järkjärguliseks juurutamiseks soodsad tingimused, mistõttu on selleks, et vältida selle järkjärgulise rakendamise tingimuste halvenemist liikmesriikide ja Türgi Vabariigi vahel, riigi ametivõimudel täielikult keelatud seada uusi takistusi selle vabaduse teostamisele nii, et karmistatakse konkreetsel kuupäeval kehtinud tingimusi (vt eespool viidatud kohtuotsus Tum ja Dari, punkt 61, ning 9. detsembri 2010. aasta otsused liidetud kohtuasjades C-300/09 ja C-301/09: Toprak ja Oguz, EKL 2010, lk I-12845, punkt 53).

- 28 Selline *standstill*-tingimus, nagu sisaldub lisaprotokolli artikli 41 lõikes 1, ei ole materiaalsoigusnorm, mis muudab asjaomase asendatava materiaalsoiguse kohaldamatuks, vaid see on oma olemuselt pigem menetlusnorm, mis näeb *ratione temporis* ette, millised on need liikmesriigi õigusnormid, millest lähtuvalt tuleb hinnata sellise Türgi kodaniku olukorda, kes soovib teostada liikmesriigis asutamisvabadust (eespool viidatud kohtuotsus Tum ja Dari, punkt 55).
- 29 See *standstill*-tingimus piirdub põhikohtuasjas niisiis sellega, et määrab kindlaks Ühendkuningriigi sisserändevaldkonna õigusnormid, millest lähtuvalt peavad siseriiklikud ametiasutused tegema otsuse T. Oguzi kui füüsilisest isikust ettevõtja elamisloa taotluse osas, ilma et sellega kahjustaks kuidagi selle taotluse sisulist hindamist.
- 30 Põhikohtuasja kaebaja osutas oma kirjalikes märkustes, et temapoolset võimalikku kuritarvitust saab siseriikliku õiguse asjakohaste sätete raames veel hilisemas etapis arvesse võtta, st 1972. aasta sisserände-eeskirjade kohaldamise etapis. Ühendkuningriigi valitsus kinnitas kohtuistungil, et nende eeskirjade lõige 4 sätestab mehhanismi, mis võimaldab õiguste kuritarvituste eest karistada.
- 31 *Standstill*-tingimus ei takista seega liikmesriikidel siseriikliku õiguse raames karistada kuritarvitusi sisserändevaldkonnas.
- 32 *Standstill*-tingimust tuleb seega mõista selliselt, et seda kohaldatakse etapis, mis eelneb asja sisulisele hindamisele, mis hõlmab hindamist, kas asjaomane isik on õigusi kuritarvitanud.

- 33 Sellega seoses on Euroopa Kohus juba otsustanud, et küsimus, kas liikmesriigi territooriumile elama asumise taotluse esitamise ajal oli Türgi kodaniku viibimine selles liikmesriigis seaduslik või mitte, ei oma *standstill*-tingimuse kohaldamise puhul mingit tähtsust (vt eespool viidatud kohtuotsus Tum ja Dari, punkt 59).
- 34 Järelikult asjaolu, et selline isik nagu T. Oguz ei ole kinni pidanud nõuetest, millest tema elamisluba sõltuvusse on seatud, ei ole vastavalt sellele kohtupraktikale lisapro tokolli artikli 41 lõike 1 kohaldamisel asjakohane.
- 35 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib lisaks, kas Euroopa Kohtu kaalutlused ees pool viidatud kohtuotsuses Kondova on põhikohtuasja suhtes kohaldatavad.
- 36 Selles kohtuotsuses, mis puudutas Euroopa lepingut assotsiatsiooni loomiseks ühelt poolt Euroopa ühenduste ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Bulgaaria Vabarii gi vahel, mis on ühenduse nimel sõlmitud ja heaks kiidetud nõukogu ja komisjoni 19. detsembri 1994. aasta otsusega 94/908/ESTÜ, EÜ, Euratom (EÜT L 358, lk 1; ELT eriväljaanne 11/21, lk 532) (edaspidi „EÜ-Bulgaaria assotsiatsioonileping”), otsustas Euroopa Kohus, et kui Bulgaaria kodanikel oleks olenemata sisserännet reguleerivate siseriiklike õigusnormide varasemast rikkumisest olnud lubatud esitada vastuvõtvas liikmesriigis igal ajal asutamisõiguse taotlus, siis oleks see võinud neid lausa ahvatleda jääma vastuvõtva riigi territooriumile kõigepealt ebaseaduslikult ning allutama en nast siseriiklikule kontrollile alles siis, kui selles riigis ette nähtud materiaalõiguslikud nõuded on täidetud (eespool viidatud kohtuotsus Kondova, punkt 77).
- 37 Euroopa Kohus rõhutas samuti, et selline tõlgendus võib tuua kaasa EÜ-Bulgaaria assotsiatsioonilepingu artikli 59 lõike 1 kasuliku mõju kadumise ning võimaldaks ku ritarvitusi, mis seisnevad välismaalaste riiki lubamise ja seal viibimisega seotud si sieriiklike õigusaktide rikkumises (eespool viidatud kohtuotsus Kondova, punkt 79).

- 38 Nende kaalutluste põhjal otsustas Euroopa Kohus, et nimetatud assotsiatsioonilepingu kaitse ei laiene Bulgaaria kodanikule, kes kavatses asuda liikmesriigis tegutsema töötaja või füüsilisest isikust ettevõtjana ja kes muudab siseriiklike asutuste asjaomase kontrolli võimatuks, väites, et ta tuleb sellesse riiki hooajalise töö tegemise eesmärgil, mis ei vasta tõele (eespool viidatud kohtuotsus Kondova, punkt 80).
- 39 Sellele kohtupraktikale tuginedes väidab Ühendkuningriigi valitsus, et lisaprotokolli artikli 41 lõikes 1 sätestatud *standstill*-tingimust tuleb tõlgendada selliselt, et sellele ei saa tugineda eelnevast siseriiklikust kontrollist kuritarvitava kõrvalehoidumise eesmärgil. Nagu Euroopa Kohus eespool viidatud kohtuotsuses Kondova märkis, saaksid Türgi kodanikud olukorras, kus nad võiksid vastuvõtvast liikmesriigis igal ajal esitada asutamisõiguse taotluse, tugineda oma äriklientuurile ja -varale, mille nad võivad olla loonud ajal, mil nad vastuvõtvast liikmesriigis ebaseaduslikult elasid, või rahalistele vahenditele, mille nad võivad olla teeninud selles liikmesriigis, sealhulgas vajaduse korral töötades, ning seega esitada ennast siseriiklikele ametiasutustele juba elujõulise majandustegevusega tegeleva või tegelema hakkava füüsilisest isikust ettevõtjana, kelle õigusi tuleb EMÜ-Türgi assotsiatsioonilepingu kohaselt tunnustada.
- 40 Sellise argumentiga ei saa nõustuda.
- 41 Esiteks tuleb rõhutada, et vaidluse, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus Kondova, faktiline raamistik on oluliselt erinev käesoleva põhikohtuasja omast.

- 42 Nimelt vastupidi T. Oguzile, kellel oli seaduslik luba Ühendkuningriiki siseneda ja seal elada ning kes sattus siseriiklikes õigusnormides sätestatud nõuetele mittevastasse olukorda üksnes seetõttu, et ta alustas majandustegevust, mis toimus kaheksa aastat pärast sellesse liikmesriiki sisenemist, tunnistas E. Kondova, et ta andis teadlikult vale informatsiooni Ühendkuningriigi territooriumile sisenemise loa taotlusi läbivaatavale ametnikule, kes talle Bulgaaria viisa väljastas, ning sisserände-ametnikule, kes teda Ühendkuningriiki sisenedes küsitles, selleks et saada sellesse liikmesriiki sisenemiseks luba.
- 43 Niisiis on selge, et E. Kondova oli oma käitumise tõttu süüdi Ühendkuningriigi õigusnormide, mis käsitlevad kolmandate riikide kodanike sisenemist asjaomase liikmesriigi territooriumile, rikkumises, mille puhul kuulub pädevus sellele liikmesriigile.
- 44 Lisaks olid ka kohtuasjas Kondova kõne all olnud õigusnormid erinevad. Vastupidi lisaprotokolli artikli 41 lõikele 1 kujutas EÜ-Bulgaaria assotsiatsioonilepingu artikli 45 lõige 1 endast materiaalsoiguse, mille alusel asutamisõiguse taotlust oleks tulnud sisuliselt hinnata ning mille rikkumist E. Kondovale ette heideti. Selle viimase sätte alusel pidi iga liikmesriik tagama nende territooriumil asuvatele Bulgaaria kodanikele sama soodsad tegutsemistingimused, nagu saavad osaks nende endi kodanikele. Võttes arvesse neid kaalutlusi ning asjaolu, et EÜ-Bulgaaria assotsiatsioonilepingu artikli 45 lõikes 1 ei ole *standstill*-tingimust sätestatud, siis tuleb seda sätet pidada lisaprotokolli artikli 41 lõikest 1 erinevaks sätteks.
- 45 Neil tingimustel – nagu seda märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktides 58 ja 59 – ei ole üllatav, et eespool viidatud kohtuasjas Kondova tunnistas Euroopa Kohus, et kõnealusele materiaalsele õigusele tuginemise võib õiguse kuritarvitamise tõttu keelata. Sellest kohtuotsusest tulenev järeldus ei ole niisugusele *standstill*-tingimusele, nagu on sätestatud lisaprotokolli artikli 41 lõikes 1, ülekantav, kuna see tingimus ei

kehtesta materiaalsel asutamisõigust ega õigust võrdsele kohtlemisele võrreldes asjaomase liikmesriigi kodanikega.

- 46 Eelnevast lähtuvalt tuleb esitatud küsimusele vastata, et lisaprotokolli artikli 41 lõiget 1 tuleb tõlgendada selliselt, et sellele sättele saab tugineda Türgi kodanik, kellele on antud liikmesriigis elamisluba tingimusel, et ta ei asu tegelema ei majandus- ega kutsetegevusega, kuid kes asub seda tingimust rikkudes siiski tegutsema füüsilisest isikust ettevõtjana ning seejärel taotleb riigi ametiasutustelt oma elamisloa pikendamist, tuginedes vahepeal alustatud majandustegevusele.

Kohtukulud

- 47 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

23. novembril 1970 Brüsselis allkirjastatud lisaprotokolli, mis sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati ühenduse nimel nõukogu 19. detsembri 1972. aasta määrusega (EMÜ) nr 2760/72, artikli 41 lõiget 1 tuleb tõlgendada selliselt, et sellele sättele saab tugineda Türgi kodanik, kellele on antud liikmesriigis elamisluba tingimusel, et ta ei asu tegelema ei majandus- ega kutsetegevusega, kuid kes

asub seda tingimust rikkudes siiski tegutsema füüsilisest isikust ettevõtjana ning seejärel taotleb riigi ametiasutustelt oma elamisloa pikendamist, tuginedes vahepeal alustatud majandustegevusele.

Allkirjad